

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

MŁODA SIKSA, STARY BELFER

OJCZYSTY – DODAJ
DO ULUBIONYCH

SIKSA wcale nie pochodzi od sikania, a BELFER nie zawsze uczył w zwykłej szkole. SIKSA i BELFER to jidyszyzmy, czyli zapożyczenia z języka jidysz. Jidysz to 'język Żydów europejskich powstały w X-XII w. z dialektów zachodnio-środkowo-niemieckich, z dodatkiem elementów romańskich, hebrajskich i słowiańskich' [USJP]. Jidysz można porównać do esperanto, z tym że esperanto jest językiem sztucznym, wymyślonym, a jidysz powstał naturalnie. Jidyszyzmów mamy w polszczyźnie całkiem sporo. Poza oczywistymi, takimi jak: AJ WAJ, CYMES, KIEPEŁA i KIEPEŁE, PEJS, REB lub REBE, HANDEŁES, SZABAS i TAŁES, mamy również mniej „jawne”, np. krakowskie i lwowskie BAJGLE, znaną w całej Polsce CHAŁKĘ, potoczne MECYJE, młodzieżowe GIT, GITES i KSYWA, czyniony przez tę młodzież REJWACH, wakacyjne BAMBETLE i – używane jeszcze przez starszych – niezbyt pochlebne określenia BAŁAGUŁA i MIGLANC, a także ulubione słowa wszelkich krytyków HUCPA i SITWA. Lista jidyszyzmów oczywiście na tym się nie kończy... A wracając do SIKSY i BELFRA: SIKSA to przekształcone słowo jid. szikse (hebr. szigsa) oznaczające 'dziewczyna narodowości nieżydowskiej; dziewczyna źle się prowadząca', potem lekceważąco mówiono tak o jakiegokolwiek młodej dziewczynie; BELFER to pierwotnie pomocnik nauczyciela w chederze, czyli w żydowskiej religijnej szkole podstawowej dla chłopców, później słowem tym zaczęto żartobliwie określać nauczycieli szkół ogólnych.